

Секція 2

Розвиток економічного потенціалу суб'єктів підприємництва в умовах війни та післявоєнного відновлення

ДОПОВНЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ МОДЕЛІ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Баркова О.Г.

Науковий керівник: Бабайлов В.К., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Повне виснаження основних природних ресурсів планети у найближчому майбутньому веде до необхідності розробки нових засобів вирішення й нових проблем. Відоме, що основними засобами будь-якого дослідження є методології і технології, тобто, моделі – як склад і послідовність методик і технік. За останні два десятиріччя отримані значні позитивні результати саме в удосконаленні розробки моделі фундаментального дослідження (МФД), властивості якої постійно доповнюються і удосконалюються [1,2]. Тому метою доповіді й стало ознайомлення з оновленими властивостями МФД. Для прикладу автори приводять МФД економіки (табл. 1).

Декілька важливих аспектів самого фундаментального дослідження (ФД):

Сутність ФД – це суворо упорядкована організація всіх його методик.

Результати, зміст і методології – це сім етапів організації знання (ідея, гіпотеза, концепція, теорія, основна теорія, наука, загальна наука).

Всі методології і відповідні технології (речовина таблиці) й створюють МФД. Отже, властивості МФД:

– Саме у моделі фундаментального дослідження встановлюється істинна послідовність таких важливих понять як залежність, закономірність, закон.

– У моделі не існує нічого крім методик (і технік – осередків таблиці) і відповідних стандартних семи методологій (і технологій) як складу і послідовності методик і технік. Навіть окремі *слова* у моделі – це є єдність технік (термінів) і методик (понять).

Результат кожної фундаментальної методології стає *об'єктом* наступного її рівня (так, наприклад, *залежність* ідеї стає *об'єктом* гіпотези).

Й навіть кожна фундаментальна методологія є теж результатом.

Кожна *методика* моделі (як й будь-яка методика) одночасно є й *законом*.

Саме зі моделі впливає найважливіший висновок про *місце створення* методики ВСО (все є організація). Але *використовується* ВСО у всіх дослідженнях і навіть у виробництві. Тому вона й *загальна*.

Таблиця 1 – Модель фундаментального дослідження економіки

Фундаментальні методології	Методики і результати їх використання (теж методики)		
	визначення об'єкту	визначення проблеми	вирішення проблеми
	об'єкт	проблема	результат вирішення проблеми
Ідея	<i>Економіка (E)</i>	З чим зв'язана E	інтуїція <i>Залежність (припущення)</i>
Гіпотеза	<i>Залежність</i>	Відсутність ствердження	Логіка окремих фактів практики <i>Закономірність (ствердження і, припущення)</i>
Концепція	<i>Законовірність</i>	Залишається припущення	Логіка розрахунку, доказу, екстраполяції <i>Закон (тільки ствердження, але не підтвердження практикою)</i>
Теорія	<i>Закони</i>	Закони E не апробовані	<i>Практика як методика, як критерій істини</i> <i>Закони однієї теорії підтверджені практикою</i>
Основна теорія	<i>Закони всіх теорій</i>	Відсутність загального закону E	Узагальнення (законів) <i>Основний закон, сутність E (E – це організація затрат труда)</i>
Наука E	<i>Основний закон E</i>	Основний закон, неапробований Часом	Методика Час <i>Три парадигми, три форми основного закону E (минула, сучасна, майбутня)</i>
Загальна Наука	<i>Всі Основні закони</i>	Відсутність узагальнення основних законів	Узагальнення всіх основних законів <i>Загальний основний закон-методика «Все є організація (ВСО)»</i>

Саме у цієї моделі *створюються і визначаються* найважливіші явища і поняття (від ідеї до загальної науки).

Універсальність – така модель може бути використана не тільки в економіці, але й у менеджменті, маркетингу тощо.

Повторюваність на всіх рівнях моделі чотирьох методик – елементів змісту фундаментальних методологій (об'єкту; предмету-проблеми; методики вирішення проблеми; результату) свідчить про їх *періодичність*.

Системність (всі елементи моделі знаходяться в тісному зв'язку, визначеною метою і результатом і створюють єдине ціле).

Періодичність і системність забезпечує трактування моделі як *періодичну систему* (періодичну таблицю).

Суворорядкованість організації всіх елементів моделі.

Максимальна компактність, наочність, оперативність, зручність використання.

Література:

1. Бабайлов В., Курденко О. Від ризик-менеджменту до ризик-економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. №46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-46> .

2. Бабайлов В., Дмитрієва О. Ризик-інженерія і ризик-виробництво як управління в умовах інженерних і виробничих ризиків. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2023. №30. <https://doi.org/10.30977/PPV.2226-8820.2023.30.204>

РОЗРАХУНОК СТРАХОВИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ

Горбатюк В.О.

*Науковий керівник: Непран А.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В системі управління запасами на промисловому підприємстві важливого значення набуває встановлення страхових запасів. Їх правильне та обгрунтоване визначення дозволяє до мінімуму скоротити запаси та забезпечити безперервний процес виробництва. Як відзначала Л. О. Рубан, розроблення ефективної логістичної системи управління запасами є запорукою успішного функціонування підприємств в умовах економічних обмежень [1, с. 316]. В загальному вигляді політика управління запасами на підприємстві полягає у вирішенні двох проблем: в яких розмірах та в які строки необхідно формувати запаси.

Для визначення страхованих запасів використовуються різні способи. Частіше всього на підприємствах розмір страхового запасу визначають в розмірі 50 % від поточного запасу, а при значних відстанях перевезення – до 100 %. Це часто призводить до формування надлишкових запасів, що негативно впливає на оборотність оборотних засобів.

Одним із перспективних способів є визначення розміру страхових запасів за допомогою статистичних методів. Розрахунок страхових запасів базується на визначенні середніх коливань в поставках запасів на підприємство. Ці показники дозволяють встановити, наскільки в середньому спостерігаються відхилення фактичних поставок від їх середнього рівня.

В основі розрахунку лежить встановлення середніх інтервалів поставок. Математично розрахунок може здійснюватися наступним чином (формула середньої зваженої):

$$\bar{i} = \frac{\sum q \cdot i}{\sum q},$$

де q — кількість виробничих запасів, що поставляється на i -й інтервал часу;
 i — тривалість інтервалу між поставками, днів.

Колівання в строках поставок матеріалів можуть бути визначені на основі коефіцієнта варіації (V). Розрахунок можна здійснювати за наступною формулою: